7

Q. B. V.

DISSERTATIO SOLENNIS
DE

INFLAMMATIONE,

QUAM
DE SENTENTIA
GRATIOSI ORDINIS,
PRAESIDE
JO. GOTHOFREDO BERGERO,
D. Ordinis Medici Seniore, ac Pathologiæ Prof. Publ.
Præceptore summa observantia colendo,
PRO
LICENTIA
SUMMOS MEDICINAE HONORES
CONSEQVENDI,
P. P.
JO. JACOBUS MARCHAND,
Hanoviensis,
A. D. XXIV. JANUAR. A. clↄ Iↄc XCV.
HORIS ANTE ET POST MERIDIEM
SOLITIS.

VITEMBERGAE,
Typis CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typ.

DISSERTATIO SOLENNIS DE INFLAMMATIONE.

I.

QVod morborum genus φλεγμονὴν Græci, illud Latini Inflammationem duxerunt appellandum; qvo autem jure utrumqve rei nomen ſit inditum, cuivis judicandum, inprimisq; illis relinqvo diſputandum, qvi verborum vim, ac pondus, rerum indole, ac natura metiuntur. Nobis qvidem ſuffecerit, noſſe, noſtra patrumqve memoria (ne in antiqvius procedam) univerſam Medicorum ſcholam iis nominibus intellexiſſe tumorem, tactui reſiſtentem, immodici caloris, ruboris, doloris, ac pulſationis. Cujus cum varia ſint, & diverſa inter ſeſe, pro partium affectarum diſcrimine, genera; ea qvidem omnia juſta ſerie, ordineque in præſenti perſeqvi, nec noſtri conſilii ratio fert, neqve inſtituti modus capit, cujus ſolum intereſt, qvam vocamus, inflammationem ſtrictim generatimq; conſiderari, rei accurate planeque pernoſcendæ ſtudioſis ad eos delegatis, qvi in eam tradendi curam incubuerint.

II.

Quod dum, ſucceſſus propoſiti proſperos, lætumqve cœpti eventum, a Deo immortali ſancte pre-

catus, facere ingredior, excuſanda mihi videtur antiquitas veneranda, cum ignara vitalis circuli, quo ſangvis univerſum corpus rivulis calentibus perpetuo circumluit, effuſiore, qvam pars deſideret, acceſſione ſangvinis ſuſcipi gignique inflammationem exiſtimavit. Poſteaqvam enim ſangvinis converſum in orbem curſum, qvem jampridem intellexerat, atqve amicis indicaverat *Paullus Sarpius*, Venetus; multoqve ante eum deſignaverat *Andreas Cæſalpinus*, *V. Peripat. Quæſt. 4.* ſed multis ſuperior ſeculis *Nemeſius*, Philoſophus, & Epiſcopus, (*de natura hominis,*) agnoverat; neqve jam olim princeps Medicorum, quod monumenta ingenii, ad poſteros ſervata, produnt, omnino ignoraſſe poterat; ab *Harvejo* expoſitum, oculis cernere, ac manibus contingere licuit, adeo, ut nullus huic dubitationi locus amplius relinqvatur: id qvidem omnibus ſatis fuit perſpicuum, a pulſu cordis motum ſangvinis pendere, eumqve flumine qvodam æqvabili per arterias in corpus totum diſtribui, atqve adeo largiori acceſſione unam tantum, alteramve partem irrigari minime poſſe; ſed, ſi qva abundantia, vel incitatione vehementiore, affluant corporis ſucci, cunctas ejus partes eodem impetu debere obrui. Potius mirari conveniat, in tanta Anatomes luce idem hodieqve evenire, qvod (ut apud V. CL. *Danielem Sennertum eſt V. Med. Pract. 5.*) ſua jam ætate conqveſtus eſt *Galenus*, ut non modo imperitæ hominum multitudini, ſed ne ipſis qvidem Medicis omnibus, cognita ſatis, perſpectaqve ſit ejus morbi natura, & origo, qvando ſangvinem venoſum potius, quam arterioſum, in poroſaqve partium ſubſtantia hærentem,

& con-

& congeſtum accuſant; atqve adeo ad inveniendum diſcrimen, qvod inter inflammationem, atqve ecchymoma intercedit, explicandaqve cuncta illius phænomena, modo fermentationem peregrinam, & præternaturalem, modo effervеſcentiam humorum, ex ἀλκαλί, atqve inſtitione ſangvinis, & diſceſſu, fugaqve particularum ſpirituoſarum, ac conflictu reliqviarum acrium, & acidarum, advocare coguntur. Quemadmodum apud *Franciſcum de le Boe Sylvium*, cujus veſtigiis haud ita pauci inſiſtunt, reperias. *I. Prax. Med. 40. §. 15.*

III.

Qvæ qvidem opinio inde potiſſimum extitiſſe videtur, qvod, cum circuitionem ſangvinis per anaſtomoſes arteriarum, & venarum qvarumlibet fieri, perſvaſum qvibusdam eſſet; iidem, ſangvinem oſcula arteriarum inflammatione egredi, in partiumqve ſubſtantia colligi, crederent. Qvos tamen erroris arguerunt, qvi ſangvinem non tantum per anaſtomoſes, qvas prædiximus, ſed & per poros, ac meatus partium circumagi, exiſtimarunt, veriti, ne partes illorum vaſorum commiſſuris nutrimento fraudarentur. *Impellitur enim* (inqvit *Isbrand. de Diemerbroeck, XI. Anat. corp. hum. 8.*) *per arterias copioſus ſanguis, cujus bona quantitas per minimarum arteriolarum fines effluit in poros ſubſtantiæ partium, ejusque ad nutritionem tantum apponitur cuique parti, quantum vel neceſſe, vel apponi, & aſſimilari aptum eſt: reliqvum vero ulterius procedit, & biantia minimarum venarum, partibus inhærentium, oſcula ſubit, & ſic ulterius progreditur ad majores venas.* Donec tandem alii de ſecretionis animalis ne-

gotio cogitare cœperunt, ac, desertis neglectisqve anastomosibus, contenderunt, inter fines utrorumq; vasorum interjectas esse fibras, & tubulos membranaceos, musculorum, glandularum, & partium qvarumvis ceterarum, per eosqve sangvini ex summis arteriis in summas venas dari transitum. In quam sententiam, duce *VVillisio, Exerc. de motu muscul.* *Stephanus Blancardus, Append. ad Anat. pract.* sive *Tr. nov. de circulat. per tubulos &c. p. 305.* tradit: *Sanguinis itaque per totum corpus periodum hocce modo firmiter statuimus esse; nempe cruorem ex arteriis per fibras, sive carnis, sive viscerum, aut partium membranosarum, ad venarum oscula terminari, iisque inseri, non secus, ac plurimi in renibus canaliculi uni carunculæ renali inseruntur, atque terminantur. Per has igitur sanguis ex arteriis transiens continuo venis, ad cor revehendus, traditur.* Qvo factum est, ut sangvinem, intra hos tubulos, vel interstitia eorum, ad ostia venarum congestum, nec, qva eat per eas, recedatve, habentem, inflammationis auctorem ferre non dubitarent. Atqve ut eam a suggillatione distinguerent, effervescentiam, ac fermentationem humorum, in societatem causæ adsciverunt.

IV.

Hæc talia gravem veri speciem præ se ferunt, & permultis admodum probantur: lubrico tamen, atqve infirmo munimento eadem insistere, facile existimaverit, qvisqvis animo cuncta reputarit. Scimus enim illas vasorum osculationes non minus esse confictas, qvam fibras, arterias, & venas capillares intermedias, qvibus *Blancardus* tam confidenter gloriatur. Qvod enim ad argumenta, qvæ in medi-

um attulit, ab ipsa, ut qvidem ait, experientia depromta, attinet: res, vel me tacente, loqvitur ipsa, musculum secundum ductum, seriemque fibrarum incisum, nisi læsum, tactumqve fuerit vas sangvineum, sangvinem profundere haud posse. At vero eodem ex transverso secto, arteriæ pariter & venæ discindantur necesse est, atqve adeo sanguis profluat; qvem tamen ex fibris stillare, vix ægreqve, mea qvidem sententia, ei persuaseris, qui ejus rei fecerit periculum. Atqve adeo cave, putes, injectum per arterias liqvorem atrum, aliumve qvendam, cruorem per fistulas carneas propellere, aut, qvod *VVillisius* dicitur expertus, easdem colore suo inficere; cum nusqvam, nisi in ipsis vasis, vel cruor, vel coloratus liqvor, musculo ex transverso inciso, inspicientibus appareat. Cujus qvidem experimenti fraudes, ut cetera omittam, vel ex eo suspicemur licet, qvod, utrum sangvis fibras carneas penitus subeat, an liqvorem tantum subtilem, sibi detractum, ipsis instillet, nullo adhuc certo indicio comperire se potuisse, posteriusqve sibi probabilius videri, idem ille *VVillisius* ipse l. c. cogatur fateri. Id vero multo minus ex carnibus coctis, & calentibus adhuc, probari poterit. Fallitur enim *Blancardus*, quando *viginti, aut triginta fibras fasciculatim sibi invicem conjunctas, atque ab aliis fasciculis tenui membrana duntaxat separatas, singulatim venarum epistomiis inosculari l. c. scribit;* cum in carnibus, sive coctæ fuerint, sive crudæ, qvoqvo modo experiare, nihil deprehendere aliud qveas, qvam vasa minima, retis instar ex summis venis, summisqve arteriis contexta, multiplicibus inter se ramulis communica

nicare, & conjungi. Enimvero posset videri cujusdam esse momenti, quod *Diemerbreckius* l. c. adhibet, argumentum: nisi, sanguinem ex arteriis per substantiam partium in venas commeare, concesserimus, viam non esse, qva intercus aqua in anasarca per renes cum urina, vel per alvum reddi possit. Verum quem non fugerit, aqvam intercutem malum corporis habitum seqvi, atqve in cacochymia sangvinis, serosa potissimum, consistere, eaqve non solum vascula arteriarum, venarumqve capillaria, quibus reticularis cutis contextus abundat, (cum per interiores, easqve majores arterias, humores ceteri progrediantur) sed glandulas etiam, ac poros cutis, atqve adeo habitum corporis universum, inferciri; is vero, citra ejusmodi interstitiorum adminiculum, facile reperiet, qvomodo facta seri solutione in vasis, instauratoque sangvinis circulo, aquæ in vascula cutis congestæ, tardiusqve progredientes, per poros ejus, & renum, atqve intestinorum ductus exprimi, atqve exhauriri possint.

V.

Veruntamen libens largiar, id quod Britannici magistri admonuerunt: quicquid in corpore nostro inest solidi, id omne ex fibris aliter atque aliter esse contextum, quarum meatus, quosdam veluti tubulos, plantarum more, succus nutricius peragret; in spatiis autem intermediis arteriæ, venæqve choreas suas ducant. Fibras vero, quibus v. g. musculi constant, vasis illis esse interjectas, & sangvini progressioni, in orbem circumactæ, patefieri; id mihi quidem nemo temere persvaserit, quando nec ra-

tio

tione, nec sensuum ministerio comprobari talis sententia unquam poterit. Quin potius crediderim, vasa omnia, sangvinem vehentia, connecti inter se ac copulari, ex summisq; arteriis, sine alterius interventu, venas summas sangvinem haurire, hasqve pariter, & poros omnes, ductusqve excretorios ex arteriis egredi, atque adeo arteriarum propagines esse, ac surculos. Quam in sententiæ partem mihi accedit *Jo. Swammerdamius*, Anatomes usu præstans; quem CL. *Theodor. Craanius, tr. posthum. de homine p. 290. & 731.* tradit, idem illud, (quod præcepimus modo) ac se ipsum sensisse, neque aliter potuisse illum suis experimentis, & microscopiis exquisite confectis, & incisione quamvis subtili, quidquam indagare aliud, quam venarum, ut idem ait, cum arteriis continuationem. Quorsum, ut cetera copiosæ commemorationis tædio omittam, non parum adjumenti affert experimentum illustris *Bellini*, (*tr. de pulsib. p. 66.*) cujus fide usqve, summa quaque animalis vivi capillari arteria ex transverso incisa, sangvis omnis effluit, adeo ut brevi animal moriatur. Quod fieri sane haud posset, si sanguis in ipsam porosam, & cavernosam partium substantiam, effunderetur, per eamque demum in venas trajiceret. Quam vero rem cum graviter diligenterque persequatur CL. V. *Archibaldus Pitcarnius*, qui magna dignitate nuper admodum Lugduni Batavorum artem salutarem docuit, (*diss. de motu sangv. per min. vas. §. 16.*) ejusdem ore, lingvaqve hoc loco uti, haud fuerit alienum: *Ex his etiam deduco*, (inquit) *inter arteriam enascentem, & nascentem venam, nullum intercedere spatium, aut corpus, quod possit,*

aut pro partium poris, interstitiisque, aut pro glandula haberi, nempe intra quod oscula arteriæ venæque seorsum hiantia propendeant: nam in illud spatium corpusve effusus sanguis multo facilius undiquaque comprimeret, & ad mutuum contactum adigeret latera membranarum, venæ osculum efformantium, quam posset in osculum illud subingredi, & sic non rediret sanguis ad cor per venas; redit autem, & per has qvidem, quarum iccirco ostiola necessario sint arteriarum ostiolis conjuncta, atque continentia. Profecto, cum pori, sive partis, sive glandulæ, primo arteriarum ostiolis occurrentes sint circuli, sive hi sint minores, sive majores circulo arteriæ evanescentis, sunt tamen ei continenter adjuncti, & quoniam hi pori necessario sunt orificiis nascentium excretoriorum proxime adnati, decet vasa excretoria ramulis arteriarum annumerare; sicut venæ nihil aliud sunt, quam eædem arteriæ flexu contrario cor versus replicatæ.

VI.

Quæ doctrinæ ratio ad ingenium naturamqve inflammationis, porro perspiciendam, permultum valebit. Nam causa huic proxima, ac continens, quam vocant, nulla verior assignari poterit alia, qvam sanguis, in suo per minores arterias cursu impeditus, a novoqve sanguine, continuo succedente, ad impetum, & vehementiorem in arterias impressionem exagitatus. Quo minus enim hoc sanguinis per venas motui demus crimini, mechanicæ vetant leges; cum sciamus, ea vasa ex spatio angusto ad augustum, si a porta, quæ eo loci arteriæ munus sustinet, discesseris, cuncta tendere, qviqve iisdem vehuntur, humores, in ampliores diffundi ductus, atqve

adeo

adeo locum ſibi paratum invenire, nec vi ſenſibili in canales extrorſum niti poſſe. Contra qvam arteriis accidit, qvæ qvia contrario modo a baſi in verticem conicam abeunt, obſtructioni pariter, & niſui, impetuiqve ſangvinis, pulſu cordis advecti, nec tranſitum invenientis, magis ſunt expoſitæ. In qvo nobiscum facit clarisſimum Medicinæ lumen, hujusqve Academiæ ornamentum illuſtre, Vir Generoſus, & Magnificus, *Georgius Francus a Frankenau*, qui rationibus iisdem inductus, cauſam interiorem hæmorrhoidum, & hæmorrhagiarum aliarum in apertas arterias contra pervulgatam ſententiam confert. *Not. ad Diſſ. elegant. de hæmorrhoid. VI.*

VII.

Ab hoc enim fonte proficiſcuntur omnia omnino phænomena, ex qvibus, inflammationem adeſſe, cognoſcimus. Atqve, ut a tumore commemorandi auſpicium ſumam, efficitur ille, cum ſanguis, qui pulſu cordis per arterias majores affertur, minores ramos, & apices arteriarum pervadere, atqve adeo recipi a venis, & redire ad cor, quo ſolet circulo, non poteſt. Quare eadem cordis contentione, integro ſemper ſanguine ſuffecto, arteriisqve, minus perviis, incuſſo; has, neceſſe eſt, æque ac partes, quibus illæ adjacent, ſupra juſtam naturalemque molem efferri. Cum vero pro affectarum arteriarum capacitate, ac numero, magis minusve intumeſcere partes conſueverint: errorem illorum animadvertas licet, ac judices, qui tumorem ad inflammationis naturam negant pertinere, propterea quod eryſipelas qvædam inflammationis ſit ſpecies, neqve eo ſecius

 tumo-

tumorem, adeo in ſenſus incurrentem, non habeat. Nam omni omnino tumore eryſipelas velle liberare, quid tandem ſit aliud, qvam experientiæ qvotidianæ nulla ratione inductum, ac permotum reclamare? Levior autem hîc tumor obſervatur, qvia per exiles tantum, cutaneas, aut per partium aliarum ſuperficiem diſſeminatas arteriolas, iter ſanguinis impeditur; unde minus etiam partem diſtendi, & intumeſcere neceſſe eſt. Neqve vero minus colligas, veteres nulla gravi, idoneaqve ſubnixos cauſa, ſanguinem a calore, vel dolore, ad partem affectam attrahi, vel majore vi ad partem unam apportari, voluiſſe: qvando illa quidem humorum in parte accumulatio, non ab uberiore ſanguinis in partem unam acceſſione, ejusdemque attractione, ſed ab obſtructione arteriarum minorum, curſuqve ſanguinis impedito, pendet. Quo loco quemadmodum antiquitati, cujus plurima, & immortalia in nos merita extant, merito ignoſcimus, qvum ſanguinis periodus nondum tam aperte ei innotuerit; ita haud ſcio ſatis, quo forte nomine ſit excuſandum, qvîve ab ecchymoſi, & ſuffuſione, diſtingui inflammatio poſſit, qvando noſtræ memoriæ quidam in ſanguinem, non arterioſum illum, ſed venoſum, aut arterias inter venasque inſidentem, hanc culpam conferunt.

IIX.

Eadem plane eſt doloris tenſivi, ac pungentis, pulſantisque ratio. Cum enim ſangvis fluxione naturali arterias, minus pervias, peragrare neqvit; ibi interceptus non cumulatur modo, & majus ſibi ſpatium

tium exigit, ſed etiam ad obſtaculum provectus retroire cogitur, atqve occurrens ſangvini, perpetuo affluenti, inter duos contrarios motus veluti preſſus, utriusque impetu disjicitur quaqva verſum, ac vehementius in tunicas arteriarum impellitur, & cum inſolenti fibrarum diſtractione extrorſum eas urget, ac trudit. Unde neceſſe eſt, violentam arteriarum expanſionem, & diaſtolen, ſive pulſationem, cum ſenſus moleſtia exoriri. Hoc autem vehementior erit ſenſus, qvo major ſangvinis eſt impetus, qvoqve majore copia liqvidi elaſtici nervorum villi, ac partium affectarum, turgent, & diſtractioni, ac preſſioni arteriarum fortius reſiſtunt, minusve cedere poſſunt. Qvemadmodum experimur, acerrimos eſſe dolores pleuræ, pericranii, membranarum cerebri, & ceterarum, qvæ magis ſunt extenſæ, osſibusque affixæ. Ac cum illo ſangvinis intra arterias reſultu, & impetu, mutuoqve particularum, in affluentes refuſarum, niſu, major ſingularum attritio, & motus perturbatus valde, ac vorticoſus reddatur: non eſt mirandum, ſi ſangvis intra conceptacula illa magis magisqve incaleſcat, atqve a denſo æſtuantium particularum, veluti igniculorum, agmine, impulſuqve, dolori, ardoris ſenſus concutienti, conjungatur, ſimulqve rubedo per vaſa pelluceat. Qvippe cum pro certo ſit habendum, partium non minus calorem, qvam colorem, diſſimilem a diſſimili ſangvinis motu pendere.

IX.

Neqve obſcura eſſe poteſt ratio, qvamobrem febris individua ſit inflammationis comes, in parti-

bus, qvæ multis magnisq; arteriis, quas copiosius sangvis perfluit, sunt instructæ. Cum enim inflammatio motus sangvinis, intra arterias præpediti, tumultuantisqve qvædam sit affectio; conseqvens profecto erit, ut, qvicqvid in sangvine crassius est, minusqve mobile, ad illum arteriarum obicem subsistat; qvod autem liqvidum maxime, & calidum, igneumq; vigorem habet, & vehementius agitatur, partim obstructionum claustra perrumpat, partim per laterales quosdam arteriarum ramulos eodem impetu, atq; commotione vehementi, eademq; continuata, exprimatur; ac per venarum tubos cor, vasaq; pulmonum pervectum, totam sangvinis massam, atq; adeo corpus tandem universum, eodem fervore, æstuque immodico conturbet. Ut dubitare liceat, annon febris cujusvis initio quædam arteriarum capillarium, plurium, pauciorumve, adsit obstructio, febresque plerasque continuas hujus illiusve visceris inflammatio excitet, ac foueat. Nam si dederis, sangvinem per omnia corporis vasa in orbem integre circumduci; is certe, quantumvis sit cacochymus, æstum talem, ac ebullitionem facile non concipiet; qui statim corrumpi incipit, & juxta particulas minimas non naturaliter agitari, qvoties consveta illi, atq; ab origine indita circumductio fuerit interrupta. Qva qvidem opinione hoc magis confirmor, quod multos videamus cacochymia quidem vexatos illos, nec tamen febricitantes; non paucos vero sanos, ac bene habentes, nulla mutatione in humorum diathesi facta, in febres implicari, motu in humoribus tantum naturali impedito, vitio potissimum vasorum, atque meatuum.

X. Illud

X.

Illud vero ſatis, opinor, perſpicuum eſt, rem inflammationi ſubjectam, & ſedem veluti arcemque mali, arterias eſſe; latiusque ejus vim patere, quam multorum fert opinio, eamque membra omnia, quæ quidem arteriis ſint prædita, atque inſtructa, ipſaque adeo oſſa complecti. Ut non poſſim non mirari, quî fiat, ut cum clariſſimo *Jac. Tappio, c. 6. Diſſ. de Princip. ſenſ. ſ. int. funct. læſion.* quidam dubitare cœperint, poſſitne cerebrum inflammatione occupari. Præterquam enim quod uſu frequentiſſimo perdoctus, ille ex veteri memoria, divinus *Hippocrates*, inflammationem in propria cerebri ſubſtantia clare proponit, ejusdemque illuſtria indicia, perite diligenterque dat, & curandæ præcepta tradit, *libro III. de morb.* ineunte; ipſa quoque ratio admonet, partium ceterarum maxime cerebrum inflammationem capere, propterea quod tot innumeris arteriarum, carotidum, & cervicalium, propaginibus, non ſolum per membranas, ſed & per ipſum ejus corpus diſtributis, quaſi rivulis circumcumfuſis irrigatur; ac riſu excipiendam eſſe illorum rationem, cerebrum propter mollitiem ſuam tumore vix poſſe efferri, exiſtimantium, cum potius eadem de cauſa idem illud tumoris maxime ſit capax, exemplo mollis pulmonum viſceris, quod haud raro tumore ejusmodi incenſo, & ardente corripitur.

XI.

Nolo autem omnem cauſarum ſeriem, qvibus ille ſangvinis in orbem motus, tranſitusque per arterias intercipitur, & quarum multæ omnino, variæque

ſunt

ſunt, enumerare hoc loco; quippe cum omnes ad ſangvinis, viarumque vitia commode ſatis poſſint revocari. Suapte culpa ſanguinis motus per arterias minores ſiſtitur; ubi vel abundantia, vel commotione vehementiore, vel craſſitie viſciditateque, aut coagulo, naturæ negotium faceſſit. Ac copiam quidem, & redundantiam humorum, plerumque arguunt inflammationes, ex ſuppreſſis menſtruis, hæmorrhoidibus, hæmorrhagiis narium, liquore genitali, exſpiratione corporis, & ceteris, ſi quæ ſunt, evacuationibus, aut natura, aut conſuetudine corpora levantibus, haud raro ortæ. Quo annuæ phlegotomiæ, atque ſacrificationes pertinent, quibus aſſveti cum eas intermittunt, ſubinde inflammatione qvadam ſolent corripi, quam tamen antevertere poſſunt, ſi matura ſangvinis miſſione vaſa depleantur. Id quod inde fieri credideris, quia a majore collectorum humorum copia, quam quæ fluere curſu ordinario per vaſa poſſit, & robur cordis debilitatur, & tono ſuo dejiciuntur arteriæ, atque contractioni fiunt impares, ſeſeque non minus, quam venas, plus æquo comprimunt. Quibus cauſis, vel leviſſima occaſione data, poterit fieri, ut ob quantitatem majorem, per anfractuoſas præſertim, & magis preſſas, ac impeditas arterias, ſanguis ſegnius progreſſus, prementibus ſe invicem ejus particulis, id qvod liqvidius eſt, exprimat, craſſisque ſubſiſtentibus ad capillamenta arteriarum, easdem infarciat, & ſibi ipſi obicem ponat, atque inflammatoriam obſtructionem pariat. Nec vero minus e nimis vehemente ſangvinis incitatione, propter cita-

tur

tum cordis motum, atque contentionem acriorem, usu venire solet, ut præcipitante motu sangvis concitatior in arterias irruens, cum omnis expedito itinere cunctos illarum minores ramulos trajicere nequeat, parte quadam sui crassiore ibi resistat, & subsequenti iter intercludat.

XII.

Pari modo sangvis lentescens atque viscidior, impedire potest, quo minus omnes arterias obeat. Enimvero quoad lentor, per sangvineam diffusus massam, meatus vasorum peragrat, atque ex angustiis arteriarum in venarum tubos rejicitur, id qvidem mali haud efficit. Qvod si contigerit, ut contractus in sangvine lentor per arterias quasdam capillares dfficulter provolvatur, & amisso tandem motu, iis in angustiis infixus, abripi in venas nequeat, sed accumulatis aliis super alias particulis pituitæ specie subsidat, & agglutinetur, statumque sangvinis per illas arterias motum impediat; necesse omnino erit, eas arterias magis magisque a sangvine continuo affuso extrorsum trudi, & in tumorem ardentem pariter ac dolentem efferri. Quorsum coagulatio sanguinis spectare videtur, cum aut ab alieni mixtione, aut propriarum partium secessione, in grumos, & coeuntem massam abit, & viam sibi ipse, ac transitum per hos illosve venarum pulsatilium, ac viscerum præsertim, ductus præcludit: Unde inflammationes, cum gravissimis conjunctæ symptomatis, cordis scilicet anxietatib9, tremorib9, palpitationibus, spirandi difficultate, deliquiis animi, deliriis, & spasmis, producuntur. Neque enim citra ingentem febrem

brem, atque periculoſam, fieri interiorum inflammationes poſſunt: quum ſint hæ febres, quæ interiores inflammationes conſequi ſolent, omnium deterrimæ, & maxime mortiferæ ut ipſe *Galenus* affirmat *Lib. IV. Aph. Com. 55.* Quibus rebus præclaro argumento eſſe poterit ſanguis pleuriticorum, & aliis ejusmodi inflammationibus laborantium, venis emiſſus; qui præterquam quod grumoſus interdum exit, ac ſæpe puncto temporis congelat, in ſummitate muco quodam lento, veluti cruſta, albo plerumque, interdum livido, imo viridi quoque, & verſicolore, obduci videtur. Nam rarum eſt, & notatu dignum, quod in febre ſumme maligna, quam nunquam ſine inflammatione viſceris cujusdam, etiamſi de dolore non conquerantur ægri, videas, obſervavit *Sim. Pauli, digreſſ. de febr. mal. p. 21.* Sanguinem detractum floridiſſimo colore apparuiſſe, ſed adeo craſſum, tenacem, lentum, ut vaſa rotare, aut omnino invertere, fundo vaſis ſuprema occupante, citra guttulæ diſpendium licuerit. Idemque ipſa demortuorum cadavera confirmant, in quorum non præcordiis tantum, ſed & hepate, & vaſis ceteris, ipſoque corde, lentor eiusmodi viſcidus, & compactus ſæpe reperitur. Adeo, ut his rationibus permotus præcellens ingenio vir, *Marcellus Malpighius*, pleuritides ultra febrem acutam, non niſi polypoſas concretiones eſſe in pulmonibus, exiſtimet, *Tr. de polypo cord.* Quod ipſum *Th. Williſius* affirmat, cum, concretiones, ait polypoſas in vaſculorum pneumonicorum anguſtiis frequentius hærere, & turbando ſangvinis curſum dyſpnoeam, pleuritidem, peripneumoniam, & ruptione

nes vasorum, sputaque cruenta excitare, atq; adeo in partibus aliis affectus alios sæpenumero producere. *Pharm. Rat. p. 11. s. 1.* Nec minus Clarissimus *Laurentius Bellini* præcipuam inflammationum internarum causam in lentorem ejusmodi sangvinis, arteriarum capillamenta occupantem, rejicit. *Tr. de febr. p. 371. & de Morb. pector. p. 643.* Quo pertinet exemplum viri pleuropneumonia maligna mortui, quod *Mart. Bogdanus* perscripsit ad *Th. Bartholinum Cent. IV. ep. 11.* Quin & in illis, qui epoto veneno, ac per febres malignas, pestilentes, ipsoque morbo pestifero, pereunt, non minus in vasis, quam corde, in polypos, & carosas, fibrosasq; concretiones interdum, interdum vero in rude coagulum duntaxat, grumosq;, sive pseudopolypos, sangvinem concrescere, intusq; in corpore inflammationes variarum partium, & anthraces, ac exanthemata, qualia alias extrinsecus apparent, deprehendi, experientia testatur. Quemadmodum præter *Malpighium*, quem laudavimus, diligentissimus Anatomes cultor, *Volcherus Coiterus, obs. anat. & chir. p. 110. Sebastianus Pisinnius, ep. de cordis polypo, p. 125. & seq. Adr. Spigelius, l. 1. de semitert. c. 4. seq. Corn. Gemma, descr. hemitrit. pestil. Th. Bartholinus Cent. 3. ep. 2. Laurent. Gieseler, obs. de pest. 81. Diemerbrœck. l. 4. de peste, hist. 5.* memoriæ prodiderunt.

XIII.

Viarum autem vitia potissimum in soluta vasorum unitate, ut & compressionibus eorum, ac constrictionibus, consistunt, utpote quibus meatus illorum, cavaque angustantur, humorumque derivationes, & motus per venarum pulsatilium ductus sistuntur. Ut minus necesse videatur, omnium eviden-

tium, & procatarcticarum causarum numerum inire, easque, suo quamque ordine, commemorare, quæ singulis diebus nobis ante oculos obversantur. Ex his enim, quæ prædiximus, satis, opinor, perspicuum est, qua ratione caloris & frigoris excessus, atque eorum inprimis mutationes repentinæ, ac frigida quævis, terror item panicus, & dolores acerbiores, non minus, quam injecta vincula, & admota partibus cum repellentia, quæ vocant, tum adstringentia alia; contusiones amplius, vulnera, erodentia, luxationes, fracturæ, exercitationes immoderatæ, liquorumque ardentium usus immodicus, & causæ similes, laxando villos arteriarum, vel densando, contrahendo, ac solvendo, vel constipando, & comprimendo, obstruendoque poros, & coagulando, ac sistendo humores, aut immoderatius agitando, infarciendoque arterias, inflammationes excitare possint. Illud tamen prætereundum non est, perperam vulgo in inflammationis causis haberi omissam sanguinis ab inflictis vulneribus detractionem; quandoquidem sanguinis, cetera bene habentis, accessio obstructionem, ac inflammatoriam dispositionem, quade agimus, afferre nequit, nec sine damno sæpe, & diminutione virium educitur.

XIV.

Quare facile intellectu est, inflammationum aliam a causis interioribus, aliam ab externis proficisci; & inutilem esse ac supervacaneam divisionem ejus in legitimam, & spuriam, natum nempe in *Galeni* cerebro spurium nobilis ingenii fœtum. Magis spectatu dignum est discrimen, quod a parte affecta duci-

ducitur; ex qvo inflammatio alia interior, alia externa eſt, & rurſus utraqve nomine generali exuta, ſpeciale induit, denominatione a membri laborantis habitu petita. Quarum quidem qvarundam etſi ſæpenumero ſit difficilis admodum cognitio, cum intra receſſus viſcerum, & vaſorum abſconditæ, inſcientibus non raro medicis, ac nil minus, quam tale quid cogitantibus, homines e medio tollant: tamen diligenti omnium phænomenorum, ac præcipue actionum læſarum, conſideratione, inprimisque ex iniqvo calore, ac malignitate febris, in certiorem earum notitiam licebit pervenire.

XV.

Indidem emergit Prognoſis. Nam qvo nobilius eſt membrum, & vaſorum, ſanguinem, atqve elaſticum, & nutritium liquorem vehentium, majori copia donatum, qvoqve graviora conjuncta ſymptomata; hoc gravior & periculoſior cenſenda eſt hæc affectio, eoqve citius acutorum more ſua decurrit ſpatia, ac ſæpe non tam dierum, qvam horarum curriculo circumſcribitur, ac finitur. Ut non immerito inflammationem tumorem dicere liceat, cujus celeres ſunt mutationes. Is autem morbus, niſi repente hominem extinguat, alium atque alium exitum habet. Aut enim latente materiæ reſolutione finitur, quæ probanda omnino eſt, fitqve, cum, diviſa in minores portiunculas obſtruente materia, extruſaqve e finibus arteriarum in ductus venarum, naturalis ſangvinis circuitus parti reſtituitur: Aut in ſuppurationem vertit, cum ruptis, aut ſectis, aut exeſis arteriarum apicibus, pars quidem ſanguinis

in suos alveos redit; pars vero extra vasa intra fibras subsistit, ex quarum erosis staminibus exsudans lympha cum nutricio nervorum succo in purulentam materiam, atque abscessum convertitur. Qui quidem salutaris sæpe est, partibus præcipue externis, & carnosis, e quibus pus sine noxa facile excluditur; interdum tamen exitiosus, atque mortifer, præcipue interioribus partibus, atqve visceribus. Nonnunquam vero inflammatio, mala potissimum curatione expressis tenuioribus, atqve mobilibus particulis, & concretis constipatisque crassis, & sicrioribus, in durum, ac scirrhosum vertit tumorem; qvod vero minus probandum est: Aut cessante vitali influxu, & ad putredinem vergentibus humoribus interceptis, plane in gangrænam degenerat, qvam plerumqve affectæ partis, vel corporis totius interitus consequitur. Atqve hæc causa esse videtur, qvamobrem inflammationibus interioribus, & febribus malignis laborantes, subinde sudore qvodam frigido madeant, ac cadaverosum sæpe fœtorem, tanqvam signum clam invalescentis νεκρώσεως, & vivum jam sensim computrescere hominem, aliqvot ante mortem diebus exspirent, illorum more, qui gangræna sphaceloqve pereunt.

XVI.

In Curatione autem caput est, ut vitalis circulus sangvinis, transitusque ex arteriis in venas restituatur. Qvod ut bene feliciterqve eveniat, cum pro variis causarum, & partium laborantium indiciis, varia proponenda sint remedia: Nos generalem duntaxat curandi rationem hoc loco sequemur, quam

tuto

tuto quis tenere possit, dummodo singulari qvovis casu alia, atqve alia adjiciat, qvæ vel causæ, vel membri affecti natura, atqve conditio svadere videatur.

XVII.

Ac cum a venæ incisione multi curandi auspicium petant, nolim eqvidem eam plane refellere, siqvidem vires ægroti ferant, eaqve copia affluant corporis succi, & usqve eò aucti sint, ut vasa nimium oppleant; cum ceteroqui vix qvicqvam ab ea expectandum sit. Multus qvidem fuit in explicanda revulsoria, qvam vocant, venæ sectione Clarissimus *Bellini*, ac *l. c.* existimat, detracto sanguine per venam lateris oppositi, ab eodem trunco venientem, minorem illius copiam in partem laborantem fluere, & minore etiam velocitate, quam per oppositam, ex qua sanguis ducitur, atqve adeo diminuta sangvinis copia, locum contractioni arteriarum concedi, & per eam cieri in motum particulas obstruentes, abripique ab affluente sanguine, atqve in venas traduci facilius posse. Verum si animo reputemus, eo tantum articulo temporis, qvo vena est aperta, impetum sanguinis, a qvo tamen solutio obstructionis expectanda, aliquantulum remittere, unaqve cum sangvine misso insignem virium jacturam fieri, ac diminuto vitali elatere, reliquos humores ad lentescendum, vt ait *VVillisius*, ac concretionem pronos, facilius coire, atque adeo obstructionem inflammatoriam potius augere, tantum abest, ut eam solvere valeant; aliter fortasse sentiemus, præsertim cum cogitemus, inflammationes plerasque interiores,

res, & illas præcipue, quæ præcordia occupant, febres acutas, malique moris comites habere. Mihi ſemper præceptum putabo, quod *Hippocrates* dixit de *diæt. in acutis. In morbis acutis ſangvinem detrahes, ſi vehemens fuerit morbus, & ægroti ætate florente fuerint, & viribus valuerint.* Vires enim in his plerumque vehementer languent, quibus ceteroquin ad morbi ſolutionem validiſſimis opus eſſet, nullo modo venæ ſectione diſſipandis. Quam vero inconſiderate agant, qui, temperandi æſtus febrilis cauſa, vaſa deplent, inde fortaſſe apparet, quod idem ſæpe a ſanguinis misſione augeatur, & ingraveſcat, in pejusque res ægri ruere obſerventur. Recte enim, ſi unquam, dixiſſe videtur, *Joh. Bapt. Helmontius* : *Tantum ſangvinis miſſionem refrigerare, quantum de calido vitali furatur.* Ac ſi quando, extra plenitudinis caſum, referatur illa ſaluti fuiſſe inflammationi, indeque convaluiſſe ægros; certe, quos illa non peremit, ſorte ſervati dicendi. Vereor enim, ut quis tot (ſi ullum omnino vidit) proferre poſſit, qui ſanguinis misſione fuerint ſanati, quot, ea adhibita, emori quotidie videmus. Sicuti ergo in expellendis febribus ancipitem, incertumque exitum habet larga frigidæ potio, quæ æſtum reſtinguat, ac leniat; contra, qvam *Georg. Hornius* exiſtimat, in *arca Moſ. p. 124.* cum plurima exempla extent hominum interemtorum, qui eandem curandi viam inſtiterunt: ita non minus timendum ab inciſione venæ, temperandi æſtus cauſa adhibita, qua calor non tam immoderatus, & qui febrilis putatur, quam vitalis, minuitur & disſipatur. *Hippocratem* certe, & antiquisſimos medicos, in

m

mittendo sangvine tam audaces non fuisse, ac multi nostræ ætatis solent, qvi sæpe cum sanguine vitam adimunt, libri & monumenta eorum, in unum collecta volumen, uniqve attributa Hippocrati, posteritati relicta, loqvuntur. Ex recentioribus autem, ut omittam *Helmontium, Francisc. Sylvium, Dan. Ludovicum, Robert. Boylium*, aliosqve multos, qui pleuritides, aliarumqve partium inflammationes, posthabita omni venæ sectione, solis remediis sudoriferis, ac dissolventibus, tempestive exhibitis, sæpius cito, & felicissime sustulerunt; nuper admodum doctissimus vir, *Lucas Tozzi*, Neapolitanus, *Comment. in Aph. Hipp. L. I, aph. 3.* ita tradit: *Si experientiam appellent, qua plurimos per phlebotomiam sanatos fateantur; testor ex adverso ipse, multos me annos medicinam factitasse, & in Xenodochio Parthenopæo D. M. A. centenos, & millenos brevi curasse, sine ulla sangvinis evacuatione: licet phrenitide, pleurisi, angina, hepatide, hæmoptoe, erysipelate, omnisque generis febribus, fuerint correpti; ut proinde jam in promptu sit, quamlibet posse ægrotationem cito, tutoque curari, absque ulla sanguinis effusione; & si aliquando illa locum habeat, in sanis potius, & in athleticis, plethoricisque corporibus, ad plenitudinem minuendam, juxta mentem Hippocratis commendanda, ne in immedicabiles ægrotationes incidant, & suffocationis periculum incurrant.*

XIIX.

Qvamobrem nisi plenitudo negotium naturæ facessat, viriumqve robur permiserit, non temere illum vitæ fontem aperiamus, sed ad ipsam potius inflammationis causam convertamus animum, utpote qva, tanqvam radice morbi, præcisa, sympto-

mata inde pullulantia, veluti fructus morbosi, suapte sponte exarescunt. Atqve adeo maxima medicinæ spes in diaphoreticis, ac dissolventibus sanguinem, ponenda erit, qvia ignota sunt meliora, qvibus necessaria humorum divisio augeri, ac vitalis circulus instaurari possit. Qvorum qvidem pleraq; sale acri, plus minus temperato, ac sulphureo, tenuiqve, ac volatili, vel fixo pollent; alia vero metallica sunt, & figura sua, motuqve magis constanti vim dividendi humores viscosos, atterendiqve plexum fibrarum, & sales acidos, coaguli nonnunqvam fabros, corrigendi, evehendiqve egregiam habent. Inter multa laudasse suffecerit sales vol. sangvin. hum. vel cervini, cornu cervi, eboris, ossium cap. luc. pisc. viperar. aliosqve animantium, nec minus illum salis ammon. fuliginis, & tartari; eosqve siccos, vel liqvidos, qvos spiritus appellant. Qvo accedunt, qvæ salibus illis abundant, cornu cervi, ebur, ac utriusqve gelatina, ossa cap. lucii pisc. dentes eqvi marin. castor. apr. unicorn. marin. mater perlar. test. ostrear. lap. bez. or. & occ. lap. cancr. percar. sangv. hirc. pri... ap. cet. cerv. tauri. Cerebri orcæ, sive spermatis ceti, quod vocant, usus in dissolvendo lacte, sanguineqve coagulato, est pervulgatus. Eodem pertinent plantæ variæ scorbuticæ, ac bezoardicæ dictæ, acres & amaræ, & ex iis paratæ aqvæ, essentiæ, & spiritus theriacales, ac bezoardici, tinctur. bez. atqve mixt. simpl. cum & sine camphora; qvæ qvippe cuncta coagula humorum dissolvunt, ac impellunt. E fossilium familia, inprimis antimoniata, ac cinnabarina hic eminent. Virtutes enim antimon. diaphore...

be...

bez. mineral. ſimpl. ac compoſ. nec non cinnab. nat. & antimon. fugere neminem poſſunt. Qvanqvam de præparatis antimoniatis notari referat, eorum magnam vim a nitro, in poris illorum incluſo, pendere, idqve in præparandis diligenter obſervandum eſſe, cum ceteroquin in calcem fere indiſſolubilem abeant. Nam de nitratis, nitro puro, fixo, antimoniato, & vitriolato, ſive arcano duplicato, vel potius triplicato, notum ſatis eſt, ea fluxionem ſangvinis permultum augere, ac æſtum, & fervorem temperare. Eodem ſalium qvorumvis lixivorum, e vegetabilium genere, virtutes referimus. Neqve prætereundus medicinæ ex papavere, quod erraticum, ſive rhæas appellatur, confectæ uſus, ſiqvidem vi humores attenuandi inſigni gaudet. Ipſum opium, ex artis lege correctum, & præparatum, reſolvens, & ſudoriferum optimum eſſe, & in pleuritide feliciter nonnunquam adhiberi, laudatus a nobis Nobilis Britannus, *de util. philoſ. experim. Exerc. V. cap. 18.* teſtis eſt. Ex qvibus qvidem remediis facile convenientiſſima quæqve ſeligi, & aliæ atque aliæ formulæ confici, crebroque uſu adhiberi poterunt, ut in ſudorem blandum corpus ſolvatur. Qvo liquida potionis forma admodum conducit, ex aqvis ſtillat. fl. ſambuc. card. bened. ſcorzon. galeg. ſcabioſ. & ſimilibus, diluentibus humores corporis, quibus ſicca, ac liquida quævis miſceri prudenter, pro indicationum varietate, licebit. Neqve diſſvaſerim potum Thee calidum, cum vim addere remediis poſſit, quibus vehiculi loco inſervit.

XIX.

Qvod ad Topica attinet, inepte, ac imprudenter agunt, qui aditum ſanguinis ad partem incenſam intercludere parant, cum id, niſi cum damno, exitioqve partis, fieri nullo modo poſſit, & fundamento infirme ſubſtructo omnis hæc doctrina, & ratio medendi inædificetur. Itaqve faceſſant hinc intercipientia, ut vocant, ac repellentia remedia, qvæ meatus vaſorum occludendo, cruoremqve impactum magis incraſſando, atqve adeo moram addendo humoribus, plus damni, & periculi, qvam ſolatii afferre ſolent, ac citra rationem, qvod dedecori ſit medico, qui ad ſalutem inſtaurationemqve humanæ incolumitatis omnia unice referre debet, adhibentur. Illorum autem vicem, remotis quidem impedimentis externis, a qvibus vaſorum ductibus læſio qvædam infertur, ſuppleant, qvæ curſum ſanguinis mature reſtituant, vel, ſi id fieri minus poſſit, nec tuto effici, materiam, impactam parti, ac infixam, exteriora verſus cedere cogant. Priori ſcopo convenient diſſolventia, decocta nempe herbarum, partim diſcutientium, bryoniæ, calaminthæ, chamædryos, ſalviæ, meliſſæ, origani, abſinthii, lauri; partim emollientium, chamæmeli, mercurial. meliloti &c. Egregius ſæpe eſt uſus ſpiritus vini, ſimpl. & camphorati, ſi præſertim ſpiritui lumbricorum permiſceatur. Multis auxilio fuit epithema, a *Jo. Zwelffero Pharm. Reg. p. m. 91.* in omnibus inflammationibus externis, ad gangrænam etiam inclinantibus, commendatum, qvod linteolo duplici, vel triplici, in eo calide madefacto, ſæpius bene applicari poteſt. Profuerint qvoqve

ſuffi-

suffitus & lavamenta, a *Jo. Muys Pr. Chir. rat. Dec. II. obs. 7.* laudata. His fere similia, & fotus ex plantis aromaticis, ac discutientibus, in aqva vinoqve coctis, paratos, addito usus tempore spiritu vini, *Fr. Sylvius Prax. L. I, c. 40.* suadet, qvi adeatur. Divinus Senex in dolore lateris fomenta calida laudat l.c. eaqve humida; qvem in finem aquam calidam in utre, vel vesica commendat; aut spongiam mollem, & magnam, ex aqva calida expressam; vel sicca, sal, aut milium torrefactum, in sacculis lineis lateri admotum. Qvalia fomenta adhuc vulgi usu teruntur, sæpeqve amplis compositionibus præstant. Qvemadmodum de lacte, inprimis calido, cui flores chamomill. vel sambuci incocti, vesica bubula excepto, notum est. Qvosdam sola aqva fl. sambuci, calide applicata, levavit, qvæ qvidem efficacior fuerit, si ea lapis medicamentosus solvatur. Inter emplastra de spermate ceti dictum, ac de meliloto, ut & diaphoreticum, ordinem ducunt. Suppurationem vero promovent, quæ molliunt, & laxant, ac fomentis suis, atqve blanditiis humores colligunt, & evocant. Sufficere autem pauca possunt, qvorum qvædam jam commemorata sunt. In qvorum censum cooptentur decoctiones ex rad. alth. fol. malv. melilot. branc. urs. fl. chamæm. sambuc. sem. lin. fœn. gr. caric. pingv. farin. fabar. ex aqva, vel cerevis. tenui, aut sero lactis, fotus, aut cataplasmatis calidi, sæpius renovandi forma. Usu contrita sunt empl. de melilot. diachyl. simpl. & aliqvando cum gumm. Ea vero cuncta circumspecte adhibenda sunt. Est enim, cum dissolventia temperata fortioribus, sicca humi-

dis, emollientia, & maturantia discutientibus, utraque conjuncta, emplastica ceteris, prævalent; de quibus ordine dicere hoc loco nil attinet, cum de inflammatione generatim solum agere constituerim.

XX.

Neqve vero Diætæ præcepta ample copioseqve tradi necesse erit, cum pro indicationum dissimilitudine ea præscribenda sit. Purus autem & temperatus aer maxime proderit, cum victu potuqve tenui, ex aqva hordei, & brodio carnium, juscalisqve viperinis, ut & pullorum, gallinarum, & caponum, qvibus diaphoretica temperata, in primisqve gelatina C. C. addi, utile erit. Opera etiam danda, ut bono animo simus, & somno vires reficiamus, excretionesqve, ac exspiratio præsertim corporis, vigeant. Ille extremum error coarguendus est, qvo ducti existimant vulgo, excitatis fonticulis in opposita corporis parte, homines inflammationis, aut tumorum similium, periculo expositos, eos morbos præcavere posse. Nullum enim intercedit singulare commercium inter membra illa opposita, neq; etiam pus manans e fonticulo e longinqvis partibus venit, sed succus partis nutricius est, mutatus in excrementum ipso in fonticulo. Qvare non injuria sagacissimus *Hippocratis* interpres, *Prosp. Martianus, Annot. in L. de humid. s. liquid. us. p. 121.* enumeratis damnis, qvæ putre hoc remedium conseqvi solent, subjungit: *De illis vero mentionem facere nefas est, qui hujusmodi cauteria pro tuenda valetudine agris consulunt digni potius, qui a civitate expellantur, quam confutentur.*

Dum

Dum enim ſanis corporibus novos ductus pro excrementorum expurgatione conſtituunt, non ſolum humano generi officiunt, ſed impietatem quandam in ſummum architectum committunt, tacite illi imponentes, quippe qui in hominis conſtitutione neceſſarias expurgationes ignoraverit, aut ſufficientes vias accommodare non potuerit.

Acceſſio.

FEbrium intermittentium tutiſſimum pariter & fortiſſimum remedium eſt cortex Peruvianus, cujus uſum qui principio illarum diſſvadent, ægrosqve febre aliquandiu vexandos cenſent ante, quam illum adhibeant, nil plus ſapiunt iis, qui hydropis, febres illas excipientis, culpam in eundem conferunt. Nam ſatis præclara ſuarum virium exempla prodidit in debellandis, non ſolum novis, cœptisqve febribus, ſed etiam inveteratis, iisqve cum œdematoſis pedum tumoribus, & aqua intercute, febre collecta, conjunctis, itemqve continuis ipſis, nulla omnino vomitione, aut ſan-

sangvinis missione, aliave exinanitione sensibili adhibita, qvarum aliam atqve aliam, interdum qvidem necessariam, sæpiuscule autem inutilem, ac perniciosam existimaverim. Nec vero minus rationi conciliatur eadem corticis efficacia, cum vis non minor aperiens, ac divellens, & dissipans in minima lentorem febrilem, qvam corroborans in eo insit; secus, atqve opinantur, qui obstructiones inde, febres duplicatas, & cachexias metuunt, naturæ tanti remedii, ac usus, indolisqve febrium ignari.

S. D. G.

Ignes nosse bonum est, inflammatosqve recessus,
Cum medicam anhelans postulat æger opem.
Promptam appone manum miseris, Doctissime MARCHAND,
Solamen cunctis pone refrigerium.

Honoribus medicis Nobilissimi Dni Lti extemporaneo voto accineb.

Phil.Lud.Hannekenius,D. h. t. Acad. Rector.

FLamma dedit Vitam, cum pectora prima Prometheus
Lustraret facula, & vivida membra daret.

Flamma dedit mortem, Phaethon temerarius ausu
Cum vellet mundo lumina ferre novo.
Mors cum Vita ovo, ceu Flamma, creatur eodem,
Diversis prodest moribus, atqve nocet.
Saepius hinc aegris nocet Inflammatio multis,
Sed laudem aeternam nunc Tibi, AMICE, parit.

Nobilissimo Dn. CANDIDATO
φιλοφιλίας ἕνεκα
f.

GEORGIVS FRANCVS de FRANKENAV, S. Pal. Caes. Comes; Consil. & Archiat. ac h. t. Facult. Med. Decanus.

DUm TE multiplices plausus comitantur euntem,
Rebus fausta tuis ominor ipse simul:
Ac veluti cernam felicis tempora vitæ,
Impleri penitus, gaudeo, vota PATRIS.

PRAESE

Sac

SAcra peregiſti noſtræ CLARISSIME MARCHAND
Artis, ad auguſtum finem metamqve laborum
Pergis, & ingrederis cum plauſu, & ſidere fauſto:
Id docet Inſignis Doctrina parata labore
Omnibus & monſtrat, dum pulpita publica ſcandis.
Inde TIBI, qvos inde cupis prenſare, laborum
Nemo negat fructûs; Omnes ſed qvæqve precati
Optima felicem vitam praxinqve ſecundam!

H.
Nobilisſimo Dn. CANDIDATO Honores ſummos Virtute & Doctrina paratos gratulatur

Chriſtianus Vater, D.
Prof. Publ.

MErcator ſtudio ſollerti currit ad Indos
Vt varias merces colligat atqve vehat;
Non Syrtes curat, non imbres atqve furores
Æolios, mortem ſpernit, & æqvor arat.
Tu, Mercatori ſimilis, Clariſſime MARCHAND,
Pæonias merces nocte dieqve paras.

Merci-

Mercibus ecce Tuis proſtant nunc nundinæ honorum
Vendere nunc poterit, qvi bene cautus emit.

εὐνοίας ἕνεκα
f.

D. Georgius Frider. Francus de Frankenau.

PRæmia ſic aufers exhauſto digna labore,
Amplificasqve gravi nomen honore tuum.

Nobilisſimo LICENTIATO, Fautori ſuo honoratisſimo, honores ingenii virtutibus dignos, quo poteſt obſervantiæ ſtudio, gratulatur

Henr. Auguſtus Jacobi,
Med. Stud.

TEr fauſto repetas patrias ſub ſidere ſedes,
DELICIAE ſalvis ſis, miſerisqve SALUS.

CANDIDATUM CL. Civem, & Amicum ſuum, omnibus humanitatis officiis conjunctisſimum, confectis ſtudiorum rationibus, ex Academico contubernio diſcedentem, quibus potuit, ominibus proſecutus eſt

Jo. Lud. Greg. Lebrün
Med. Stud.

(o)